

Disputatio juridica inauguralis de judiciis

<https://hdl.handle.net/1874/340719>

DISPUTATIO JURIDICA
INAUGURALIS,
DE

JUDICIIS,

Q U A M,
FAVENTE DEO TER OPT. MAX.

Ex auctoritate Magnifici Rectoris,

D. JOHANNIS van MUYDEN,

J. U. D. ejusdemque Facultatis in inelytâ Academiâ Ultrajectinâ
Professoris Ordinarii,

N E C N O N

*Amplissimi Senatus Academici consensu, Nobilissimeque
Facultatis JURIDICÆ Decreto,*

PRO GRADU DOCTORATUS,

Summisque in UTROQUE JURE honoribus & Privilegiis
ritè, solenniter, & MORE MAJORUM consequendis,

Publicè Examini subicit

ISAACUS OOSTERLAND, Amstel-Batav.

Ad diem 6. Martii horis locoque solitis.

TRAJECTI ad RHENUM,

Ex Officina FRANCISCI HALMA, Academiae
Typographi, clō lōc LXXXVIII.

OMNIBUS

JURISPRUDENTIÆ

FAUTORIBUS

ET

CULTORIBUS

Hanc Disputationem Inauguralem

Offert

ISAACUS OOSTERLAND.

Autor.

Ex Officina FRANCISCI HALMA, Academicæ
Typographi, c. l. c. lxxxviii.

DISPUTATIO JURIDICA
INAUGURALIS,
DE
JUDICIIS.
T H E S I S I.

Non est, quod multum de vocis significatione disceptemus; ne Thrasonibus nonnullis, arbitrantibus vocis disceptatione nihil absurdius ac eruditioni magis esse adversum, male audiamus. Quorum tamen doctrinam si benè introspicimus, non minimam ejus partem agere logomachiam experiemur. Per *judicium* non ultimam voluntatem, uti, *l. 32.*

§. 1. ff. de inoff. test. l. 16. C. fam. Ercisc. nec ipsam actionem, veluti *l. 13. ff. eod. §. 1. & §. 4. Inst. de Off. Jud.*; sed totius causæ disceptationem intelligimus, *rubr. & passim. t. t. h.*

I I.

Est ergo *judicium*, legitima causæ disceptatio, quæ ex parte actionis & rei fit, coram *judice*, *litis finiendæ gratiâ*. *Cujac. paratit. C. h. Arg. l. 1. & 2. ff. de re jud.*

A 2

III. Ju-

4 DISPUTATIO JURIDICA

III.

Judicium imprimis in Civile & Criminale secatur. (a) In definiendis hisce speciebus non adeò inter sese quadrare videntur interpretes, quorum discrepantiam, brevitati dum studeamus, omittimus. Communissime verò itum est hanc in sententiam: civile est, quod principaliter ad privatum commodum exeretur, sive talis causa ex delicto, sive ex contractu descendat. (b) Criminale verò est quoties ad publicam vindictam agitur, sive reo corporalis pœna infligatur, sive fisco, non parti agenti, pœna pecuniaria inferatur. In concursu horum prius criminale terminandum, (c) nisi ex causâ judex arbitretur inter esse, ut vel utrumque simul, vel civile ante criminale finiatur. (d)

IV.

Exordium verò atque prora omnium actionum instituendarum atque judicii inchoandi est in jus vocatio §. ult. *Inst. de pœn. tem.*

(a) §. 10. *Inst. d. injuriis. l. 3. Cod. de ordin. judic. l. ult. ff. de furt. Bockelm. ad Pand. de judic. §. 8. Clarif. Voet. in Comp. Pand. de judic. §. 1. in med. Pac. Isagogicò h. r. Num. 6. in fine & alii*, qui plures alias passim divisiones proferunt: nam tot ferè judiciorum divisiones a DD. recensentur, quot sunt actionum, quas brevitate ergò omisimus.

(b) Veluti si furti aut injuriæ actione civiliter agatur *l. ult. ff. de privat. delict. l. ult. ff. de furt. Gail. lib. 1. observ. 65. num. 1.* Injuriarum actio duplex, cum vel civiliter agatur aut criminaliter, sed una intenta alia tollitur. *Text. in l. unic. Cod. quand. civil. act. Crimin. præjud. l. 9. §. 5. ff. de publican. & vectigal. & l. 3. ff. de sepulch. violat. Mynsing. in d. §. in summa Inst. de injuriis.* Non pauci hac in re dissentiunt, quas enumerat Delrio *ad l. transigere, Cod. de transact. num. 8 & seq.* Non adeò ineptè neu absurdè querere quis possit, an agi civiliter ex eodem delicto possit, ex quò prius actum fuerit criminaliter, & è contrariò? & posse cum Com. concludimus. *arg. d. l. unica Cod. quand. civil. act. crimin. præjud. l. ult. Cod. de ordin. judic. l. 130. ff. de reg. jur.*

(c) *l. ult. Cod. de ord. judic.*

(d) *l. un. Cod. quand. civil. act. crimin. præjud. l. 3. Cod. de ord. judic.*

rem litig. sine quâ nullum est quicquid gestum *l. 7. Cod. quom. & quand. jud. sent. prof.* sic ut ne in favorem quidem non citati sententia sustineatur. Inchoati verò judicii primordium est litis contestatio, quæ est narratio actoris & contradictio rei facta apud judicem. *l. un. Cod. de litis contest. l. 14. §. 1. Cod. h. l. 2. Cod. de jurej. prop. calum.*

V.

Plurimi profectò refert, utrum lis contestata, nec ne *l. 86. l. 87. ff. de reg. jur. adversarium* quippe constituit in malâ fide *l. 4. §. 2. ff. fin. regund. l. 1. §. 1. Cod. de petit. hered. l. 22. Cod. de rei vind. l. 10. de acquir. vel retin. poss.* pleraque exceptiones tollit *l. 4. Cod. de jurisdict. l. pen. & ult. Cod. de exception. l. 19. Cod. de probat.* actiones tempore aliàs aut morte interituras perpetuat. *l. 139. ff. de R. J. facit Procuratorem vel Curatorem dominum litis, l. 11. 23. Cod. de procurator.* rem facit litigiosam, *arg. l. 2. Cod. de litig. Novell. 112. Cap. 1.*

VI.

Personæ judicium principaliter constituentes sunt judex & litigantes, Cæteræ verò personæ hisce duntaxat inservientes & accessoriæ sunt, quales Assessores, Scribæ, Advocati, Procuratores, &c. Judex est persona publicâ autoritate adjudicandum constituta, Talis autem est vel ordinarius, qui vi suæ jurisdictionis, quam à lege, consuetudine vel Principe habet, judicat. *l. 5. cum. l. seq. ff. de jurisdict. & l. pen. h. tit.* aut datus seu delegatus ab illis, qui nudam duntaxat notionem habet, & judicandi munere fungitur. *l. 5. ff. de re jud.* proinde sententiam suam non exequitur sed Magistratus qui eum dedit *l. à divò piò. 15. ff. de re jud.*

6 DISPUTATIO JURIDICA

VII.

Hunc dare possunt omnes, quibus vel lege vel Scto. vel more majorum id concessum est. *l. 12. §. 1. ff. h. tit.* Olim quidem non nisi Magistratus, Postea etiam Principes dare cœperunt *l. 5. Cod. h. tit. l. fin. Cod. ubi Senator. Novell. 82. Vult. lib. Jurisp. C. 1.* qui datus à Principe non subdelegandi duntaxat *d. l. 5. Cod. h. tit.* quamvis alias ab ordinariò datus alium subdelegare non possit. *l. 1. in Princ. & l. fin. ff. de offic. ejus. & Bronkh. 1. cent. Assert. 15.* sed etiam sententiam exequendi potestatem *Novell. 60. Cap. 2.* Imò majorem quam ordinarius in causâ sibi commissâ dignitatem habet, apparet ex discursu *l. fin. Cod. ubi Senat. vel Clariss. l. 1. Cod. de Offic. vicar. Gail. 1. observ. 97. num. 9. Diss. Corras. 3. misc. Cap. 19.* at ordinarium subdelegare potest. *l. unic. Cod. qui pro sua jurisdicte.*

VIII.

Dari profectò omnes possunt iudices modò non prohibeantur. Prohibentur naturâ nonnulli, Corporis scilicet, ut mutus, surdus, vel animi quo laborantes defectu, ut perpetuò furiosus & impubes *l. 12. §. 2. ff. h. tit.* Mens quippe si redeat recte judicat *l. 34. l. 46. h. tit.* Nonnulli lege prohibentur, ut qui ignominix ergò senatu moti sunt *l. 12. §. 2. h. tit.* Nonnulli prohibentur moribus ut mulieres, servi, *l. 12. §. 2. h.* nisi pro liberò forsan habitus fuerit, quò in casu placuit utilitatis ergò gesta ab eò valere, licet iudex non fuerit, *l. 2. Cod. de sentent. & inter loc. l. 3. ff. de offic. Prator. Cujac. 18. obs. 33.*

IX.

Minorem annis octodecim iudicem esse non posse quibus non in confessò est? Sed quæstio hic ac dubium moveri posset, an saltem post eam ætatem, ante tamen 20. annum

num iudex esse posset? Et quid obstat quam ob rem, modò Consensu partium *l. 57. ff. de re judic. l. 41. ff. secept. arbitris.* aut voluntate principis id fiat cum plurimis in affirmativam sententiam non descendamus? Quod idem de cæcò dicendum arbitramur, nisi in causis ocularem inspectionem desiderantibus, quibus inquam rectè iudex non est, quod & ipsa ratio dicat, in aliis verò esse potest *l. 6. ff. b. tit.*

X.

Judex in propriâ causâ esse potest nemo *l. Fulianus 17. ff. b. tit. l. un. Cod. nequis in suâ causâ.* adedò quidem ut nec filius patrem, nec pater filium iudicem habere possit *l. qui iurisdictioni 10. ff. de iurisdic. d. l. un. Cod. ne quis in suâ causâ.* nisi partes in eum consentiant. Imò generaliter, quibus in casibus testis ob suspicionem repellitur, in iisdem & quidem strictius vetatur idem esse iudex, *vid. clariss. Huber. in posit. jur. ad hoc tit. & ad tit. de testib. item & juris imperitos prorsus iudices esse haud posse defendemus Novell. 82. licet quamplurimi D. D. diff. propter l. certi juris penul. c. h. tit.*

X I.

Judex etiamsi competens sit tamen tanquam suspectus, adversario petente, per libellum, cui suspicionis causa inserta est, *arg. l. 7. ff. de injur. vide l. 16. & antb. si verò Cod. b. t.* sive apud acta ante tamen litem contestatam, nisi nova causa superveniat, recusari potest *l. 47. ff. b. tit. l. 16. & l. ult. cod. b. tit.* Neque interest majores an minores sint iudices, qui suspecti arguuntur *arg. l. 9. ff. de liberal caus. junct. l. 32. §. 7. ff. de recept. arbitr.*

X I I.

Judicis officium est, ut omninò quantum fieri potest, sententiam secundum id quod legibus, Constitutionibus & moribus est proditum, & secundum omnem æquitatem *pr. Inst. de offic. jud. Novell. 8. in fin.* sine distinctione inter majores & minores judices dicat; quam licet exhibeat. *amb. hodie. Cod. h. tit.* rejicitur attamen atque refellitur ex *d. Novell. 8. in fin.* unde male atque perperam descripta est. Quam etiam æquitatem, nisi in casibus in jure expressis, *l. 19. ff. de appellat. & relar. l. 12. §. 1. ff. qui & à quibus Manumiss. liberr. non si.*, juri stricto judex præferre debet *l. 8. Cod. h. tit. l. 11. ff. de penis. l. 4. in fin. ff. de eò quod certò. locò l. 2. §. 5. in fin. ff. de aqua & aque pluv. arcend.* Quod si contra fecerit judex, non ob dolum duntaxat; sed suam etiam ob imperitiam, litem facit suam. *l. 15. ff. h. tit. l. fin. ff. de extraordin. cognit. prin. Inst. de oblig. ex quasi delictò.*

X I I I.

Hæc quoque subjungamus, Actore non probante judicem absolvere reum debere: *l. 2. & l. 10. Cod. d. probat. l. 4. Cod. de edend. l. 9. Cod. de except. & DD. in l. 14. Cod. de probat.* Item & judicem judicare debere secundum allegata ac probata & simul secundum conscientiam: *l. 3. §. 2. in fin. & l. 13. ff. de testibus. l. 79. §. 1. ff. h. tit.* quæ si cum allegatis pugnet deponendam potius esse judicis personam arg. *l. 36. ff. de re judic. l. 12. §. 1. h. tit.* personamque testis adsumere & ad superiorem rejicere causam judicandam. *l. 1. & 3. Cod. de relar. Nov. 82. Cap. fin.*

X I V.

Tempus quod attinet, causas Civiles intra triennium *l. 13. §. 1. Cod. de judiciis.* criminales verò intra biennium a lite contestata

I N A U G U R A L I S. 9

stata terminare debet iudex *l. 3. Cod. ut intra cert. temp. sitne illud Jure Canonico abrogatum, nec ne, adeat, qui scire desiderat Mar. P. 5. tit. d. instant. & p. 6. tit. de appell. Mynsing. 2. obs. 48.*

X V.

Regulariter iudex victum victori in expensas & damna, hoc est detrimenta, quæ ratione litis victor sustinuit, condemnare debet. *l. 79. in princ. ff. h. tit. §. 1. in fin. Inst. de pen. tem. litig. l. 13. §. 6. Cod. de judic. Nisi victus ad iudicio superatus justam litigandi causam habuerit l. 78. §. 2. vers. nec aliud ff. de legat. 2. Amb. post jurandum Cod. h. tit. quænam verò justæ sint causæ litigandi vide apud Sichar. ad §. sin autem l. 13. num. 8. & seq. Cod. h. tit. An verò criminalibus in causis illud obtineat non minor certè quæstio est? quod tamen negandum putamus *l. non ignoret. 4. Cod. de fruct. & lit. expens. nisi ratione contumaciæ fierent expensæ l. qui crimen. 3. Cod. de his. qui accus. non poss. Myns. conf. 59. num. 56. Fach. 1. controvers. cap. 42.**

X V I.

Personæ litigantes sunt actor & reus, actor is dicitur qui actionem in iudiciò proponit & prior ad iudicem provocat: reus autem is est qui provocatur *l. 13. l. 62. ff. h. tit.*

X V I I.

Hisce verò ita præmissis quinam agere & conveniri & ubi nobis videndum: regulariter agere atque conveniri possunt omnes, nisi qui vel lege vel edictò a limine iudicii repelluntur, *tot. tit. ff. & Cod. h. tit. vel accusare l. 8. cum l. seq. ff. de accus. & tot. tit. Cod. qui accus. non poss. ant alias legitimam standi personam in iudiciò non habent. tot. tit. Cod. qui stand. pers. non hab. quales*

les imprimis sunt illi omnes qui tutorum vel curatorum auctoritate indigent *l. 1. & 2. Cod. d. tit.*

XVIII.

In quaestione autem est, possintne pater & filiusfamilias sese in vicem convenire? & veritati nos magis consentaneum esse arbitramur si dicamus non posse. *l. 4. l. 11. ff. h. tit.* majoris profectò dubitationis est, ane filiusfamilias vel invitò patre adversus extraneum agere possit, & non posse, defendere conabimur. *l. ult. in fin. prin. Cod. de bon. qua lib. l. filiusfamil. 9. ff. de obl. & att. nisi certà ex causà utiliter agat. l. 18. §. filiusfamil. 1. ff. h. tit.*

XIX.

Conveniri reus non nisi apud suum competentem judicem & ibi sese defendere debet. *l. 1. §. & l. ultim. Cod. de jurisd. omn. jud.* unde vulgaris illa & generalis regula recepta est, quod actor sequi teneatur forum rei. *l. 2. Cod. de jurisd. omn. jud. l. ult. Cod. ubi in rem act.* excipiunt casum in *l. diffamari Cod. de ingen. manum.* quatuor verò potissimum modis forum sortitur reus; puta ratione delicti, contractus, domicilii, & rei sitæ. 1. Ratione autem delicti, in locò in quò crimen commissum vel saltè inchoatum est *l. 1. & auth. Qua in provincià. Cod. ubi de crim.* quo & remittendus reus alibi detentus (quod olim erat necessitatis *l. 28. §. 15. ff. de penis. l. 3. ff. de re milit.* hodiè duntaxat urbanitatis) ob rationem in dictis legibus datam. Quod si verò in confiniis facinus perpetratum sit præventioni locus erit, vel concurret territorii utriusque judex. 2. Ratione contractus in locò, ubi contractus vel quasi contractus celebratus est *l. 19. l. 20. 26. 27.* si modo illic reperiatur reus, aut bona illic sita habeat, quò si se non sistat, possint possideri. *l. 19. princ. & §. 1. h. tit.* nisi contrahens inde statim sit discessurus, aut si alibi quam ubi negotium gestum est, soluturum se obligavit, tum non in loco contractui,

Etui, sed solutioni destinato recte convenitur. *l. 19. §. 2. & ult. l. 65. ff. h. tit. l. 3. ff. de reb. autor. jud. possid. l. 21. ff. de oblig. & act.*
 3. Ratione domicilii proprie sic dicti, qui locus est ubi quis la-
 rem rerumque ac fortunarum sedem ita fixit, ut inde non sit
 discessurus, si non aliud avocet. *l. 7. Cod. de incol. l. 203. ff. V. S.*
 adeò ut studiosus in eò locò, ubi studiorum ergò duntaxat mo-
 ratur non intelligitur domicilium habere, saltem non ad omnem
 juris effectum arg. *d. l. 7. Cod. de incol.* sed antequam huic rei
 valedicamus addenda controversa illa quæstio: possitne iudex in-
 quirere de delictò ejus, qui subditus est ratione originis seu do-
 micilii, extra territorium tamen commissò & patratò. Et pos-
 se defendemus, si delinquens in locò commissi delicti non sit
 punitus *l. congruit 13. ff. de offic. pras. l. 1. Cod. ubi de crim. agi*
oport. Denique 4. ratione rei sitæ de cujus possessione aut pro-
 prietate agitur *l. ult. Cod. ubi in rem act. exerc. deb. l. un. Cod. ubi de*
possess. l. un. Cod. ubi de hered.

POSITIONES.

I.

Scriptura non est de essentia legis.

II.

Jus naturale est immutabile.

III.

Polygamia omni jure prohibita est.

IV.

Si quis corruptam & vitiatam ab aliò pro virgine duxerit, matrimonium rescindi non potest.

V.

Matrimonium metu contractum, ipso jure nullum est.

VI.

Princeps est legibus solutus.

VII.

Venditor non tenetur præcisè tradere rem venditam.

VIII.

Dolus dans causam contractui bonæ fidei reddit contractum ipso jure nullum.

IX.

Periculum rei venditæ pertinet ad emptorem.

FINIS.